

Timmerbråte i Klarälven Foto Bo Lundén

Flottningen

Då jag var barn upplevdes våra år när det var dags för virkesmätning i byn. Under vintern hade alla bönder i Hällekil avverkat skog. På vårvintern kördes virket ut från skogen och ner till älvbacken. Foror med häst och släde gick täta över åkrarna. Både körvägen ner till älvbacken och uppläggsplatsen vid älvkanten var, och är fortfarande allmänningar. Virket skulle flottas till fabriker och sågverk nedströms älven. Det breda underlandet var passande för sitt ändamål. Den dag det var tid för inmätning var det stor uppställning. Skogsbolagens tjänstemän kom för att mäta upp och markera virket om vem som var leverantör och vem som var mottagare och om det var timmer till sågverket eller massaved till cellulosaindustrin. Vi barn var med och plockade utstämplade trämärken och deltog i yran som uppstod då inmätarna ropade ut sortiment för att bokföras. Ibland fick vi hålla i måttband eller märkyxa. Det bjöds på god mat i stugorna och stämningen var upprymd i byn så vi barn hängde med. Efter denna dag väntade vi på att vårfloden skulle komma och timmerrensarna fick undan allt virke i älvbacken. Blev det några stockar kvar var de passande att leka med vid älvstranden på sommaren.

Maria Lindquist 2008

Virkesflottning på Klarälven

www.vildmark.se/Flottningens+historia__1053.html

De stora skogsområdena låg i regel i inlandet medan industrier och utskeppningshamnar låg vid kusterna. Vattendragen var lämpliga transportleder och vi vet att timmer till skeppsmaster flottades i Klarälvens nedre lopp redan under 1600-talet. Virkesflottning i stor skala hör ihop med utvecklingen av sågverk och massafabriker under 1800-talet. Virke, först timmer och från ca 1870 också massaved, flottades på älvar, åar och över sjöar. Till en början blandades många ägares virke. För att få ordning på hanteringen, bildades omkring 1830 en sammanslutning som kallades "Herrar timmerhandlare på Clara elf och däri fallande

vattendrag". Denna organisation var upphovet till Klarälvens Flottningsförening, KFF, som bildades 1893. Under storhetstiden på 1950-talet var mer än 1800 personer sysselsatta med flottning på Klarälven, under ledning av den legendariske flottningschefen Bo Lundén, verksam 1952-1980. Rekordåret 1957 flottades en virkesmängd som motsvarar 26 700 virkesbilar med släp. KFF var landets sista aktiva flottningsförening. Hösten 1991 var det definitivt slut på all virkesflottning i Sverige.

Trysilälven - Klarälven

I Värmland var Trysilälven/Klarälven den största flottleden, med en totallängd på mer än 40 mil. Flottningen över svensk -norska gränsen reglerades i en förordning redan 1766. Mellan åren 1959 och 1991 administrerades flottningen även på den norska sidan av KFF. De sista åren kom i stort sett allt flottgods från Engerdalen i Trysilområdet. Klarälven är en relativt lättflottad älv. Den har liten fallhöjd med få forsar och fall på den svenska sidan. Med Höljes kraftverk 1962 underlättades flottningen, bland annat genom Höljessjön som kom att utgöra ett magasin för virket från Norge. KFF hade rättigheter till en viss mängd "flottvatten" som kraftbolaget släppte för att garantera tillräckligt med vatten i älven så att virket kunde flyta lätt. Vid slutrensningen, "rumpan", på hösten tog manskapet reda på allt virke som hade fastnat på land. Allt skulle vara borta när säsongen var över.

På skiljen fanns bara "Ekshäringer"

Flottningen i Skandinavien har ofta bedrivits som lösflottning, dvs enskilda stockar har flutit löst med strömmen till ett skiljeställe, där det samlades. I Forshaga kommun låg två skiljeställen, det ena i Löved och det andra och största vid sjön Lusten. Vid skiljen skulle de olika ägarnas virke sorteras ut, liksom de olika sortimenten. Virket var märkt med ägarnas märken i änden av stocken. De hade slagits in med märkylxor. Senare användes också färgmärkning. Allt virke med samma märke skiljdes ut och lades ihop till långa buntar som sedan bogserades med båt till industrin. Vid skiljestället samlades människor från olika delar av Värmland för att arbeta under sommarsäsongen. Lustens skilje hade bostadsbaracker och anställd kökspersonal som lagade mat minst tre gånger per dag. Oavsett varifrån arbetarna kom, kallades alla "Ekshäringer".

Våren kommer med Lusten!

Från skiljena vid Lusten och Löved bogserades virket i långa släp till industrierna i Deje, Forshaga och vid Vänem. Ett bogserdrag kunde vara omkring 550 m långt och innehålla upp emot 10000 stockar. Bogserbåtarna var uppkallade efter sin hemmahamn i sjön Lusten och numrerades i den ordning de köptes in. Det var ett efterlängtat och omtyckt vårtecken när de

gröna och vita Lustenbåtarna började dra sina långa släp på Klarälven och genom centrala Karlstad. På 1930-talet skrev en flicka i en skoluppsats: "Nu har våren kommit, och med den Lustarna"! Under flottningens 10 sista år ägdes allt virke av Stora Skog och därför behövdes vare sig skiljeställe eller bogserbåtar längre. Lustens skilje lades ned 1982 och Lustenbåtarna slutade trafikera älven. Allt virke lösflottades hela vägen från Norge till Skoghallsverken i Karlstad, den enda kvarvarande massafabriken. Numera körs allt virke på bil eller tåg.

Sista stocken har flutit förbi...

Hösten 1991 gick en epok i graven och en yrkeskår upphörde att existera. Flottningen på Trysilälven/Klarälven lades ned då Stora Skog beslutade transportera allt flottgodis på lastbil och järnväg. Klarälven blev avlyst som allmän flottled den 27 november 1997 av regeringen. Därmed upphörde rättigheterna att flotta virke på landets sista flottled. Klarälvens Flottningsförening upplöstes vid årsstämman på Hedegårds Pensionat i Ekshärad den 27 mars 1998.

... men minnena finns kvar!

Vid det gamla skiljestället i Löved, där också KFF hade sin verkstad, ligger Dyvelstens Flottningsmuseum. Där arbetar personer som tidigare hade sin arbetsplats i verkstaden. En utställning berättar om flottningsepoken på Klarälven och vid bryggan ligger flera arbetsbåtar, bland annat Lusten 8, som har tändkulemotor. Det finns också ett kafé och en ditflyttad gammal flottarkoja. Muséet är öppet dagligen sommartid. Värmlands Museum i Karlstad har också material om flottningen. Där kan man gå ombord på Lusten 2 som står i en utställning. Vildmark i Värmland för också traditionen vidare genom att erbjuda timmerflottfärder på Klarälven.

Internationella flottningsfestivaler

I de flesta länder i Europa har man bedrivit virkesflottning. Överallt är den nedlagd, men i många länder finns föreningar som arbetar med att hålla minnena och traditionerna levande. Vid de internationella flottningsfestivalerna träffas människor från olika länder. 1993 arrangerade Republiken Klarälvdal'n den 6:e festivalen. Mer än 300 gäster från 8 europeiska länder kom till Branäs och deltog under tre dagar i flottningsaktiviteter på Klarälven. Republiken har därefter varit representerad vid festivalerna i Tyskland 1994 och Frankrike 1995. Festivalen 1997 hölls i Norge, men invigdes på Dyvelstens Flottningsmuseum och fortsatte till Edebäck, där deltagarna bland annat fick se en flottningsbåt i arbete.